

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 3112

Za ločitev šolstva od politične uprave

V naši svobodni domovini se je pojavilo vprašanje potrebe ločitve šolstva od politične uprave takrat, ko so se pričeli izdelovati prvi načrti enotnega šolskega zakona. Že v l. 1924. je priobčil »Učiteljski tovariš« več člankov, v katerih je natančno očrtan ustroj takratnega slovenskega šolstva in na osnovi, tekem desetletij pridobljenih izkušenj, je učiteljsko plebiscito za ločitev šolstva od politične uprave. Že takrat je vodilo slovensko učiteljsko želja, da bi se šolstvu omogočil popolnoma pravičen in neoviran razvoj, kar pa bi bilo mogoče le, če bi pripadalo šolstvo pod upravo, povsem ločeno od občne upravne oblasti. Da bo povsem razvidno kakšno stališče je učiteljsko takrat zavzemalo, posnemam iz omenjenih člankov naslednji odstavek:

»Med temeljne zahteve učiteljskega, ki jih stavlja pri uveljavljanju šolskega zakona, spada tudi popolna — personalna in teritorialna — ločitev šolske uprave od politične, t. j. samouprava šolstva.«

Dasi se je ta potreba ponovno poudarjala, vendar se ni upoštevala ob sprejetju zakona o narodnih šolah, ki je izšel l. 1929. — Na eni strani se je pojavil, že od prvih početkov javnega šolstva znani izrek, da je šola »politicum«, a na drugo stran je postavilo učiteljsko zahtevo, naj se loči šolstvo od splošne politične uprave. Učiteljsko je dovedlo do te zahteve spoznanje, da je vsak vpliv lajkov na šolske zadeve kvaren. In čim bi bilo šolstvo povsem samostojna ustanova bi bil kakršenkoli vpliv lajkov nemogoč, podrejeno politični upravi pa je šolstvo izpostavljeno najrazličnejšim vplivom, ki za šolstvo največkrat niso povsem blagodejnega značaja. Pri sprejetju zakona pa je zmagalo prvo načelo.

Oglejmo si nekatere člene zakona o narodnih šolah iz l. 1929. Iz teh je povsem jasno razvidno, da je šolstvo popolnoma odvisno od splošne uprave. V VIII. poglavju: Uprava in nadzorstvo, je to povsem točno poudarjeno. § 112, namreč pravi:

Vrhovno upravo in nadzor nad vsemi narodnimi šolami, zabavišči in drugimi prosvetnimi napravami izvršuje minister prosvete neposredno in posredno. Posredno izvršuje preko šolskih uprav, sreskih načelnikov in bankših uprav.

Nadalje vsebuje slične določbe tretji odstavek § 115., ki se glasi: Sreski šolski referent je prosvetni referent sreskega načelnika. Tudi prvi odstavek § 117. jasno določa: Sreski šolski nadzornik kot strokovni referent občne upravne oblasti opravlja zlasti sledeče dolžnosti...

Sestavo banovinskega šolskega odbora določa § 135. a § 136. določa: Predsednik banovinskega šolskega odbora je pomočnik banov, a nadomestuje ga načelnik prosvetnega oddelka. — Slične določbe vsebujejo tudi drugi §§ zakona o narodnih šolah.

To so dejstva pred katerimi stojimo že od l. 1929. dalje. Prizadevanja organizacije, da bi bilo šolstvo ločeno od politične uprave niso bila upoštevana ob sprejemanju zakona o narodnih šolah. Obžalovali smo to dejstvo, ker posledice tega je občutilo le učiteljsko.

Prav gotovo je, da se šolstvo, podrejeno občni upravni oblasti, ne more razvijati tako, kot bi se razvijalo pod povsem samostojnim strokovnim vodstvom. To dejstvo, ki ga je povsem v podrobnosti nemogoče obrazložiti v kratkem načelnem članku, nas ponovno vzpodbuja, da dvignemo svoj glas

in povemo povsem odkrito, da bi bilo v interesu šole in učiteljstva, da se to načelo upošteva.

In prav v zadnjem času se pojavlja med učiteljskim ponovna zahteva po popolni ločitvi šolstva od politične uprave. Tako je sprejelo sresko društvo v Celju še pred nedavnim naslednjo točko v resoluciji svojega zborovanja:

»Ugotovljamo, da podrejenost šolstva politični upravi ni koristna prosveti. Šolstvo naj vodijo šolniki, ne pa politiki in juristi, ki so na tem polju lajki.«

Kakor vse druge stroke, tako potrebuje tudi šolstvo strokovnega vodstva, da bo nastal red in mir, ki sta predpogoj uspešnega prosvetnega dela. Le od strokovnjakov pričakujemo tudi umevanja in pravičnosti.

Jerobstvo politikov in politične uprave nad šolstvom nam je jemalo pravno sigurnost ter je škodovalo ugledu učiteljstva med narodom.

Zato prosimo centralno vodstvo JUU, naj zastavi vse sile, da doseže popolno ločitev šolstva od politične uprave.

Vse šolstvo naj bo podrejeno samostojnim prosvetnim direkcijam, na sedežih srezov pa naj se ustanove sreski prosvetni inspektorati, popolnoma neodvisni od politične uprave, podrejeni neposredno prosvetnim direkcijam.«

Prav tako je bila tudi na zborovanju 9 sreskih društev v Ljubljani sprejeta v resoluciji naslednja točka:

»Šolstvo je temelj vsega narodnega kulturnega razvoja. Razvijati se more le pod strokovnim vodstvom. Zato uvidevamo potrebo, da naj se loči šolstvo od politične uprave. Vse šolstvo po banovinah naj bo podrejeno banovinskim direkcijam odvisnim le od ministrstva prosvete, a na srezih naj bi bili posebni prosvetni inspektorati, podrejeni banovinskim prosvetnim direkcijam.«

Tudi naše združenje se je začelo v zadnjem času intenzivneje baviti s tem vprašanjem in ga je tudi že izneslo na merodajnem mestu.

Ali je mogoče misliti, da bi se upoštevala splošna želja učiteljstva po popolni osamosvojitvi šolstva? Nešteto je dokazov, ki govorijo za to. Šolstvo je namreč ona ustanova, ki je osnova vsega ostalega kulturnega narodnega napredka. In prav taka ustanova se mora razvijati povsem nezavisno, ako hočemo od nje pričakovati pravičnega razmaha in pravih uspehov. Ako imamo po banovinah samostojne pošne, železniške in finančne direkcije, ki niso v nikakršni posredni ali neposredni odvisnosti od kr. banske uprave, bi bilo prav zaradi nujne potrebe in interesov šolstva prav, da bi se na sličen način osnovala tudi prosvetne direkcije, ki bi bile podrejene le ministrstvu prosvete, a sreski šolski nadzorniki naj bi bili podrejeni neposredno prosvetnim direkcijam.

Z ločitvijo šolstva od politične uprave, bi mu bil zagotovljen lep razvoj pod samo strokovnim vodstvom. Tudi učiteljsko bi se moglo bolj nemoteno posvečati svojemu šolskemu delu. Odpadlo bi pa tudi prav gotovo mnogo značilnih primerov pri organizaciji, kajti večina teh primerov izhaja iz dejstva, da si razni lajki lastijo od dne do dne večje pravice do vpliva na šolstvo.

Prav tako kot dvig našega šolstva, je potrebna tudi močno moralna opora učiteljskemu delu, a to je mogoče doseči le z ločitvijo šole od politične uprave.

V. banovinska skupščina Jugoslovenskega učiteljskega združenja — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

bo v dne

11. in 12. julija 1935. v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti v Ljubljani

S p o r e d :

Dne 11. julija:

1. Ob 9. uri: Verifikacija delegatov pred vhom v zborovalno dvorano.
2. Ob pol 10. uri: Skupna seja predsednikov sreskih društev z upravnim odborom sekcije: Razgovor o tehničnem delu skupščine.
3. Ob 10. uri: Otvoritev skupščine in nagovor predsednika.
4. Volitev odsekov.
5. Tajniško poročilo.
6. Račun za poslovno leto 1934/35.
7. Ob 14. uri: Seje odsekov na učiteljski šoli v Ljubljani.

Dne 12. julija:

1. Ob 8. uri: Nadaljevanje skupščine.
1. Predavanje: »Reforma učiteljske izobrazbe«, referirata prof. g. Gustav Šilih in tov. Josip Dovgan.
2. Poročilo odsekov.
3. Poročilo nadzornega odbora.
4. Proračun za leto 1935/36.
5. Resolucija.

Legitimacij za banovinsko skupščino sekcija ne bo razpošiljala. Sreska društva naj izdajo svojim delegatom sama primerna potrdila. Predloge za skupščine, imena delegatov in statistične podatke za tajniško poročilo naj pošljejo sreska društva sekciji vsaj do 3. julija t. l.

Jugoslovensko učiteljsko združenje — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, dne 9. junija 1935.

Ivan Dimnik, s. r.
predsednik.

Metod Kumelj, s. r.
tajnik.

IV. seja upravnega in nadzornega odbora JUU — sekcije za dravsko banovino

bo

v sredo dne 10. julija ob 15. uri v prostorih sekcije

D n e v n i r e d :

1. Čitanje in overovljenje zapisnikov.
2. Razgovor o točkah dnevnega reda skupščine.
3. Druge zadeve in slučajnosti.

Ivan Dimnik, s. r.
predsednik.

Metod Kumelj, s. r.
tajnik.

učiteljstvo. Prav tako je izdelal izvršni odbor po željah učiteljstva osnutek novega pravilnika JUU, osnutek za Socialni fond Viteškega kralja Aleksandra in osnutek pravil Učiteljske samopomoči, ki naj bi se organizirala po vsej državi. Vsi ti osnutki bodo predloženi banovinskim skupščinam v obravnavo.

Glavna skupščina JUU bo v Sarajevu v dne 22., 23. in 24. avgusta t. l.

Na dnevnem redu bo predavanje o reformi učiteljske izobrazbe, katere temo bodo obravnavale predhodno že vse banovinske skupščine, ki bodo pripravile za glavno skupščino tudi konkretne predloge in sklepe.

Dolgotrajna je bila debata o predloženem proračunu za bodoče upravno leto. Proračun izkazuje vsega 1.458.750 Din dohodkov in ravno toliko izdatkov ter je bil končno po nekaterih nebitnih izjemah soglasno sprejet ter bo predložen glavni skupščini kot soglasen predlog glavnega odbora.

Po končanem delu je izdal glavni odbor sledeči soglasni sprejeti komunikate:

Glavni odbor JUU je na svojih sejah 16. in 17. junija t. l. po poročilih predsedništva in ostalih članov izvršnega odbora JUU, kakor tudi predstavnikov vseh banovinskih sekcij, sprejel naslednji

KOMUNIKE:

a) Število članstva JUU se je znatno povečalo, kar je znak, da učiteljstvo razume ve-

liki pomen organizacije in da ima popolno zaupanje v svoje predstavnike.

b) Vzdrževanje narodne šole je do take mere nepovoljno, da ogroža pravilni prosvetni razvoj jugoslovenske mladine.

c) V administraciji je dosegel izvršni odbor viden uspeh, dasiravno je letošnji proračun za 170.600 Din manjši od lanskega in za 580.400 Din manjši od predlanskega.

č) Izvršni odbor je, dosleden svojim obljubam podan tako po izvolitvi, deloval za dvig moralnega, intelektualnega in materialnega nivoa jugoslovenskega učiteljstva. Še posebej se pozna trud za notranjo ureditev in okrepitev organizacije — kar priča izdelava osnutkov: pravilnika Socialnega fonda Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, pravil in poslovnika JUU, pravil Fonda učiteljske samopomoči, Pedagoške biblioteke i. dr., v katerih so upoštewane vse učiteljske želje v teh problemih.

d) V posebno delikatnem vprašanju pravne zaščite članstva je podvel izvršni odbor vse ukrepe in je izčrpal vsa sredstva, ki so mu bila po čl. 3. točka g. in čl. 14. točka c) pravil na razpolago, da bi se popravili oni primeri, za katere so dani moralni in pravni pogoji. Izvršni odbor se pooblašča, da izkoristi vsa legalna sredstva, ki so mu na razpolago. Glavni odbor ga zagotavlja da ga bo podprlo pri tem prizadevanju celokupno jugoslovensko učiteljstvo.

Seja glavnega odbora JUU

Odklonjena ostavka izvršnega odbora — Soglasna zaupnica — Glavna skupščina v Sarajevu — Komunikate

Glavni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja je na svoji seji 16. junija t. l. sklepal o raznih učiteljskih vprašanjih.

Ob otvoritvi prve seje je predsednik tov. Ivan Dimnik počastil spomin prosvetnega veterana pokojnega Mihaila Jovića, bivšega predsednika Jugoslovenskega učiteljskega združenja in ustanovitelja mladinskega lista »Zorica«. Nato je obširno poročal o situaciji v Združenju, o šolskih in prosvetnih vprašanjih. Tajnik glavnega odbora tov. Milanko Lazić je prečital ekspozé o administrativnih poslih združenja, a tov. Josip Pezelj član izvršnega odbora je poročal glavnemu odboru o personalnih zadevah. Po končanem poročilih je prečital tov. Dimnik glavnemu odboru naslednjo izjavo:

Da bi se mogel glavni odbor JUU v današnji situaciji povsem nepristrano izjaviti glede zaupnice dosedanjemu in nadaljnjemu delu izvršnega odbora je sprejel ta na svoji 32. seji sledeči soglasni sklep:

Glavnemu odboru se stavi na razpoložanje mesta vseh članov izvršnega odbora s prošnjo, da o tem sklepa. Ako smatra za potrebno, da se v interesu čim boljšega uspeha v organizaciji pregrupira in spremeni na-

čin dosedanjega dela in nastopanja, se naproša, da sklepa tudi o tem.

Glavni odbor JUU je razpravljal o sklepu izvršnega odbora z dne 16. junija t. l., in je v njegovi odsotnosti soglasno sklenil:

1. Kot vrhovni predstavnik Jugoslovenskega učiteljskega združenja izraža glavni odbor svoje popolno zaupanje vsem članom izvršnega odbora, ki so prišli na ta mesta po soglasni volji in želji celokupnega jugoslovenskega učiteljstva.

2. Glavni odbor odobrava v celoti stališče in delo izvršnega odbora, ki je ukrenil za stan in organizacijo v korist šole, naroda in države vse, kar in kolikor je bilo v njegovi moči in je prav zato potrebno, da ostane na svojem mestu in vztraja na delu.

3. Ker je izvršni odbor izraz splošnega razpoložanja učiteljstva, se glavni odbor skupno z organiziranim učiteljstvom v vsem solidarizira z izvršnim odborom in prevzema popolno soodgovornost za njegovo delo.

Po sprejetju tega sklepa so glavni, izvršni in nadzorni odbor nadaljevali svoje delo.

Glavnemu odboru je bil predložen osnutek novih pravil JUU, v katerih so upoštewane vse želje, ki jih je izražalo zadnja leta

Preosnova Učiteljske samopomoči

US v Ljubljani nudi svojim članom sledeče dobrine: 1. izplačuje po umrlem zadržniku posmrtnino, ki znaša danes okroglo Din 12.700.—; 2. nakazuje članom v boleznih in denarni stiski podpore iz podpornega sklada; 3. s 1. julijem 1935. prične poslovtati starostni podporni sklad, to je da bodo nekateri najstarejši člani (računano po članski pripadnosti v US) oproščeni vseh članskih dajatev.

Nič ni stalnega, nič takega, kar bi ustrezalo za vso večnost! US je živela 30 let s samo posmrtnino, nad 20 let rabila prvotna pravila. Preobrat po svetovni vojni je še le zanesel v US nove misli, nove predloge in nove načrte, katere smo polagoma vnašali v pravila, pomnoževali članstvo, preuredili dajate članov in prejemke za preostale.

Zadržniki želijo še več. Mi živimo hitro,

živimo praktično. Koristi US naj se pokažejo v zadostni meri in to že zadržnikom samim v življenju.

Te želje mnogih mlajših tovarišev (-ic) zadržnikov in nezadržnikov je tov. Anton Volavšek iz Teharij pri Celju strnil v več predlogov za preosnovo US. Predloge je formalno obravnaval občni zbor US v Celju 2. junija 1935. Občni zbor je soglasno sklenil: »Izvoli se 3-članski odsek (tov. Volavšek, Voglar in Kocijančič), ki naj predloge temeljito premisli, predela in sestavi konkreten predlog za prihodnji občni zbor. Da se preosnova US izvede vsestransko pravilno, za zadržnike koristno, zadrage same pa ne spravi v nevarnost, naj se v »Učit. tovariš« pozove vse zadržnike US, da pošljejo k predlogom svoja mnenja, nasvete ali nove osnutke.«